Leiðbeiningar fyrir stjórnendur farþegaskipa sem koma til Íslands

UMHVERFIS STOFNUN

LANDHELGISGÆSLA ÍSLANDS

Samgöngustofa

UMHVERFIS STOFNUN

Samgöngustofa

LANDHELGISGÆSLA ÍSLANDS

Útgefið 2019

I. MARKMIÐ

1. Að tryggt verði að stjórnendur farþegaskipa fari að íslenskum lögum og reglugerðum.
2. Að ferðir og ferðaáætlanir farþegaskipa á sjó og á landi brjóti ekki í bága við umhverfis- og náttúruverndarlöggjöf á Íslandi.
3. Að vekja athygli stjórnenda farþegaskipa á öryggi skipanna og farþega þeirra við og á Íslandi.

II. LÖG OG REGLUR

Íslensk löggjöf um siglingar farþegaskipa við Ísland byggir á alþjóðasamningum og íslenskri löggjöf. Ísland er aðili að hafréttarsamningi Sameinuðu þjóðanna. Sem aðili að Alþjóðasiglingamálastofnuninni (IMO) hefur Ísland fullgilt flesta þá samninga sem gerðir hafa verið á vegum stofnunarinnar sem varða öryggi á sjó (SOLAS o.fl.), mengunarvarnir (MARPOL) og ábyrgð eiganda og rekstraraðila.

Ísland er aðili að Evrópska efnahagssvæðinu (EES) sem felur m.a. í sér að á Íslandi gilda sömu reglur um viðskipti, þjónustu og umhverfismál og gilda á innri markaði Evrópusambandsins. Ísland tekur einnig þátt í starfi Siglingaöryggisstofnunar Evrópu (EMSA) á sviði siglingaöryggis og mengunarvarna.

Yfirlit yfir íslensk lög og reglugerðir er varða siglingar við Ísland og náttúruvernd á Íslandi er að finna á heimasíðum Landhelgisgæslunnar, Samgöngustofu og Umhverfisstofnunar. Lögin innleiða ákvæði alþjóðasamninga sem Ísland er aðili að en hafa einnig að geyma séríslensk lagaákvæði.

Það athugist að þær upplýsingar um lög og reglur og tilmæli sem fram koma í þessum leiðbeiningum koma ekki í stað gildandi laga og reglugerða sem eru opinberlega birt á vef Stjórnartíðinda og vef Alþingis.

Rekstraraðilar og stjórnendur farþegaskipa kynni sér lög og reglur um siglingaöryggi, mengunarvarnir og náttúruvernd á Íslandi og athugi að sérreglur geta gilt á einstaka svæðum.

III. SIGLINGAÖRYGGISMÁL

Siglingar á hafsvæðinu umhverfis Ísland eru afar krefjandi og óvíða í heiminum geta veðrabrigði orðið jafn snögg. Veður geta verið válynd, sérstaklega að vetri til. Hætta getur einnig skapast að sumarlagi gangi krappar lægðir yfir með tilheyrandi siglingahættu. Því er afar mikilvægt að fara að öllu með gát og fylgja leiðbeiningum um siglingaöryggi í hvívetna.

Þó svo að skipstjórnendur farþegaskipa sem sækja Ísland heim séu vel þjálfaðir og búi yfir langri reynslu þá er ekki hægt að fullyrða með óyggjandi vissu að þeir átti sig á sérstökum aðstæðum við strendur landsins.

Reglur um siglingar farþegaskipa við suðvesturströnd Íslands

Í reglugerð nr. 361/2009 um breytingu á reglugerð nr. 524/2008 um afmörkun siglingaleiða, svæði sem ber að forðast (Ships' Routeing) og tilkynningaskyldu skipa fyrir Suðvesturlandi segir:

- Forðast skal að sigla skipum sem falla undir reglur þessar inn á afmörkuð svæði samkvæmt 1. mgr. Það tekur þó ekki til skipa sem taka höfn á Selvogsbankasvæði, farþegaskipa á tímabilinu 1. maí til 1. október og skipa allt að 20.000 BT sem hvorki flytja hættuleg efni né eiturefni í búlka eða farmtönkum og hafa heimild til að sigla innri leið skv. 2. mgr. 6. gr. reglugerðar þessarar. Slíkum skipum er heimil sigling um Selvogsbankasvæðið fyrir sunnan 63°45´N. Við siglingu slíkra skipa yfir Selvogsbankasvæðið ber skipstjórnarmönnum að sýna fyllstu aðgát og taka sérstaklega tillit til veðurs og veður- og ölduspár ef um álandsvind er að ræða.
- Heimilt er að sigla farþegaskipum óháð stærð þeirra um innri leið á tímabilinu frá 1. maí til 1. október.
- Skipum sem sigla til hafna innan Selvogsbankasvæðisins er heimil sigling um svæðið. Farþegaskip á tímabilinu 1. maí til 1. október og skip allt að 20.000 BT sem flytja hvorki hættuleg efni né eiturefni í búlka eða farmtönkum og hafa heimild til að sigla innri leið skv. 2. mgr. 6. gr. reglugerðar þessarar mega sigla um Selvogsbankasvæðið fyrir sunnan 63°45´N.

Tilkynningaskylda skipa

» Íslensk skip sem notuð eru í atvinnuskyni skulu tilkynna staðsetningu sína til Vaktstöðvar siglinga í gegnum sjálfvirkt auðkenniskerfi (AIS). Þar af leiðir að erlend skip eru einnig sýnileg í þessu tilkynningakerfi.

» Skip stærri en 300 brúttótonn (önnur en fiskiskip og ríkisför) skulu tilkynna komu sína til hafnar með 24 tíma fyrirvara til Vaktstöðvar siglinga með SafeSeaNet (SSN) tilkynningu.

» Öll fiskiskip og önnur skip sem ekki falla innan reglna um SSN nema ríkisför sem koma erlendis frá skulu tilkynna komu sína til hafnar með 24 tíma fyrirvara til Landhelgisgæslunnar á þar til gerðu rafrænu eyðublaði.

» Skipstjóri skips skal tilkynna sérhvert óhapp eða slys sem hefur áhrif á öryggi áhafnar, farþega og skips, ógnar öryggi í siglingum og kann að valda mengun hafs og stranda við Ísland.

Tilmæli um tilkynningar

Mælt er með að farþegaskip tilkynni um ferðaáætlanir sínar og áfangastaði utan hafnarsvæða innan grunnlínu, þ.m.t. akkerislægi, til Vaktstöðvar siglinga með 24 tíma fyrirvara fyrir komu til fyrstu hafnar.

Leiðsaga skipa

» Skipstjóri ákveður hvort hann notar leiðsögumann eða ekki, nema mælt sé fyrir á annan veg í lögum eða reglugerðum.

» Um hafnsöguskyldu er mælt fyrir í reglugerð um viðkomandi höfn. Hafnarstjórnir ráða hafnsögumenn við hafnsöguskyldar hafnir.

Skipaafdrep (Places of Refuge)

REGLUGERÐ

um útnefningu skipaafdrepa á Íslandi.

1. gr.

Eftirfarandi hafnir hafa verið útnefndar sem skipaafdrep innan hafnar (neyðarhafnir):

1. Helguvíkurhöfn, sbr. hafnarreglugerð fyrir Reykjaneshöfn nr. 982/2005.
2. Hafnarfjarðarhöfn, sbr. hafnarreglugerð fyrir Hafnarfjarðarhöfn nr. 423/2012.
3. Ísafjarðarhöfn, sbr. hafnarreglugerð fyrir hafnir Ísafjarðarbæjar nr. 1190/2005.
4. Akureyri/Krossaneshöfn, sbr. hafnarreglugerð fyrir Hafnasamlag Norðurlands bs. nr. 287/2005.
5. Reyðarfjarðarhöfn, sbr. hafnarreglugerð fyrir hafnir Fjarðabyggðar nr. 978/2009.
6. Vestmannaeyjahöfn, sbr. hafnarreglugerð fyrir Vestmannaeyjahöfn nr. 1030/2012.

2. gr.

Eftirfarandi staðir hafa verið útnefndir sem skipaafdrep utan hafnar:

1. Hvalfjörður, milli 21°34'V og 21°43'V, viðmiðunarpunktur: 63°23'N 21°40'V.
2. Dýrafjörður, viðmiðunarpunktur: 65°57'N 23°18'V.
3. Ísafjarðardjúp, viðmiðunarpunktur: 66°15'N 23°18'V.
4. Eyjafjörður, vestan við Hrísey, viðmiðunarpunktur: 66°02'N 18°28'V.
5. Reyðarfjörður, viðmiðunarpunktur: 64°57,5'N 13°40'V.
6. Heimaey, norðan við Eiðið, viðmiðunarpunktur: 63°28'N 20°17'V.

Siglingavernd (Maritime Security)

Erlend farþegaskip sem koma til landsins falla undir ákvæði þess hluta alþjóðasamnings um öryggi mannslífa á hafinu (SOLAS frá 1974) sem fjallar um siglingavernd og hafa íslensk lög nr. 50/2004 um siglingavernd m.a. verið sett á grundvelli reglugerðar Evrópuþingsins og ráðsins (EB) nr. 725/2004 frá 31. mars 2004 um aukið öryggi skipa og öruggari hafnaraðstöðu. Slík farþegaskip kunna að sæta hafnarríkiseftirliti við komu til hafnar á Íslandi.

Hafnarríkiseftirlit (Port Control Security)

Hvað hafnarríkiseftirlit og siglingavernd varðar er meginreglan sú að allar viðkomur skipa innan hafnarsvæða (koma í höfn, til akkerislægis eða á legu) þar sem landganga áhafnar og farþega eða lestun/losun farms á sér stað skal skráð í þar til gerða gagnagrunna stjórnvalda (SafeSeaNet) og fara fram undir eftirliti stjórnvalda.

Skip sem koma beint frá hafi

Farþegaskipum, sem koma beint af hafi, er óheimilt að hleypa farþegum í land með skipsbátum skipanna utan hafnarsvæða.

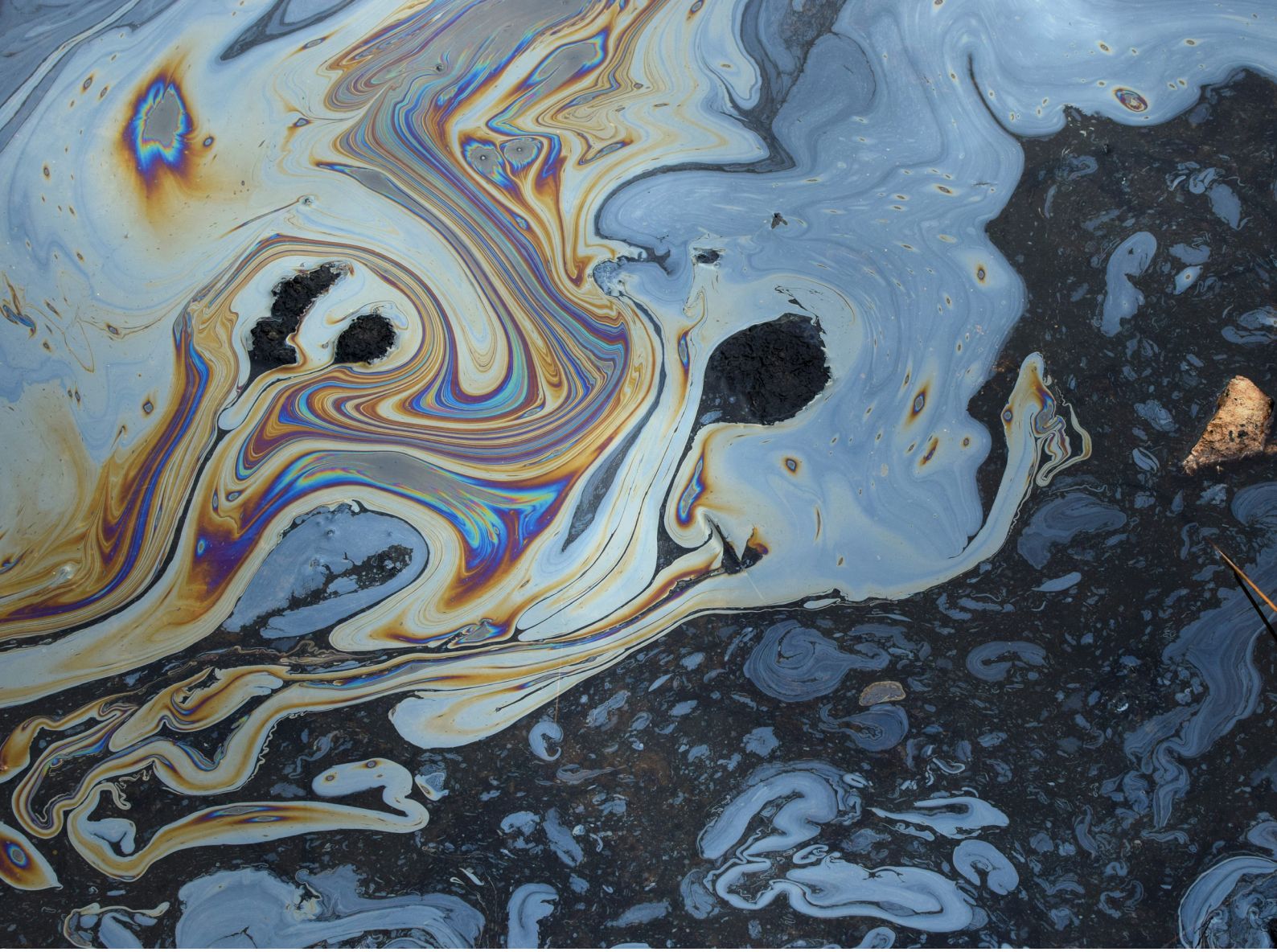

IV. MENGUNARVARNIR

Markmið laga um varnir gegn mengun hafs og stranda er að vernda hafið og strendur landsins gegn mengun og athöfnum sem stofnað geta heilbrigði manna í hættu, skaðað lifandi auðlindir hafsins og raskað lífríki þess, spillt umhverfinu eða hindrað lögmæta nýtingu hafs og stranda.

Athugið að sérreglur/auknar kröfur geta gilt innan hafnarsvæða skv. hafnarreglugerðum, en reglugerðir hafna eru birtar á vef Samgöngustofu.

Bótaábyrgð mengunarvalds

» Á Íslandi gildir sú regla að sá ber skaðabótaábyrgð er veldur mengun.

» Yfirvöld mega krefja mengunarvald um gjald vegna kostnaðar sem til fellur vegna mengunar.

Varp í hafið

» Bannað er að varpa efnum og hlutum í hafið.

» Tilkynna skal stjórnstöð Landhelgisgæslu Íslands um alla losun úrgangs, varp í hafið og mengun innan mengunarlögsögu Íslands, nema heimild hafi verið veitt til vörpunar.

Móttaka úrgangs

» Skipstjóri skips, sem er á leið til hafnar, ber ábyrgð á að tilkynning um úrgang og farmleifar í skipum sé fyllt út með réttum upplýsingum og komið til viðkomandi hafnaryfirvalda. Reglan gildir hvorki um fiskiskip né skemmtibáta sem ekki mega flytja fleiri en 12 farþega.

» Skipstjóri ber ábyrgð á því að úrgangi frá skipi sé skilað til hafnar eða viðurkennds þjónustuaðila áður en látið er úr höfn.

» Greiða ber gjald fyrir móttöku og meðhöndlun á úrgangi frá skipum.

Skolp

» Losun skolps frá skipum er óheimil innan hafnarsvæða og á svæðum innan við 300 m frá stórstraumsfjöruborði.

» Skipum sem eru 400 brúttótonn eða stærri og skipum sem eru skráð til að flytja 15 manns eða fleiri en eru minni en 400 brúttótonn er óheimilt að losa skolp innan tólf sjómílna frá grunnlínu landhelginnar.

» Heimilt er að losa skolp, sem hefur verið meðhöndlað í hreinsikerfi samþykktu af Samgöngustofu eða sambærilegu stjórnvaldi annars ríkis, utan þriggja sjómílna frá grunnlínu landhelginnar.

Losun efna í hafið frá skipum

» Um losun olíu í hafið, eitraðra efna í fljótandi formi skv. II viðauka við MARPOL samninginn og losun sorps og farmleifa frá skipum gilda ákvæði viðauka I, II og V við MARPOL samninginn.

Kjölfestuvatn

» Losun kjölfestuvatns er bönnuð innan íslenskrar mengunarlögsögu, nema það sé hreinsað eða meðhöndlað samkvæmt stöðlum sem tilgreindir eru í alþjóðasamningi um stjórnun og meðhöndlun á kjölfestuvatni skipa og botnfalli í því (BWM-samningi).

» Tilkynna þarf um alla losun kjölfestuvatns innan mengunarlögsögu Íslands til stjórnstöðvar Landhelgisgæslu Íslands.

» Um kjölfestuvatn gildir íslensk reglugerð nr. 515/2010 um kjölfestuvatn.

Bráðamengun

» Innan hafnarsvæðis er tilkynning um bráðamengun send til hafnarstjóra.

» Óhöpp á sjó utan hafnarsvæða eru tilkynnt til Vaktstöðvar siglinga.

Íhlutun vegna bráðamengunar

» Landhelgisgæslu Íslands er heimilt að grípa til íhlutunar og gera þær ráðstafanir sem taldar eru nauðsynlegar á hafsvæðinu innan mengunarlögsögu Íslands til að koma í veg fyrir eða draga úr hættu sem hafi eða ströndum stafar af bráðamengun. Í íhlutun felst m.a. yfirtaka á stjórn skips sé fyrirmælum Landhelgisgæslu Íslands ekki fylgt.

» Þegar mengun hefur orðið á hafi úti skal Umhverfisstofnun grípa til aðgerða. Þegar hætta er talin á að mengun muni hljótast af strandi skips eða frá starfsemi á landi eða á hafi skal Umhverfisstofnun gera ráðstafanir til að koma í veg fyrir eða draga úr hættu á mengun.

Mengunarvarnir

» Almennar reglur um mengunarvarnir vegna losunar frá atvinnurekstri gilda einnig um skip þegar þær reglur eiga við.

Skipaeldsneyti

» Brennisteinsinnihald í skipaeldsneyti, þ.m.t. svartolíu sem er notuð eða er ætluð til nota í skipum eða bátum, sem notað er hér á landi og í mengunarlögsögu Íslands skal vera að hámarki 3,5% (m/m), að undanskildu eldsneyti til skipa sem nota viðurkenndar aðferðir til að draga úr losun í lokuðu kerfi.

» Brennisteinsinnhald í skipaeldsneyti, sem notað er í farþegaskipum sem sigla áætlunarferðir til eða frá höfn á Evrópska efnahagssvæðinu, skal frá og með 1. janúar 2020 ekki vera meira en 1,5% (m/m).

» Brennisteinsinnihald í skipadíselolíu skal vera að hámarki 1,5% (m/m).

» Brennisteinsinnihald í skipagasolíu skal vera að hámarki 0,1% (m/m).

» **Frá og með 1. janúar 2020 má brennisteinsinnihald í skipaeldsneyti sem notað er hér á landi og í mengunarlögsögu Íslands ekki vera meira 0,5%.**

» **Skip sem liggja við bryggju eiga að nota rafmagn úr landi í stað skipaeldsneytis eftir því sem kostur er. Sé ekki möguleiki á að nota rafmagn úr landi skulu skip sem liggja í höfnum landsins ekki nota skipaeldsneyti með meira brennisteinsinnihald en 0,1% (m/m).**

Hávaðamengun

» Óheimilt er að þeyta flautur eða vera með annan hávaða að óþörfu í grennd við fuglabjörg. Á þetta bæði við um skip og báta með utanborðsmótor sem fylgja skipunum.

Tilkynningaskylda á sviði mengunarmála

» **Um losun úrgangs, varps í hafið og mengun til Landhelgisgæslu Íslands.**

» **Um bráðamengun til hafnarstjóra/Landhelgisgæslu Íslands.**

V. NÁTTÚRUVERND

Lög um náttúruvernd á Íslandi gilda á íslensku landi, í landhelgi og efnahagslögsögu, þar á meðal á hafsbotninum. Náttúruverndarlögin gilda því jafnt um skip innan íslenskrar efnahagslögsögu og um landtöku farþega þeirra.

Markmið náttúruverndarlaganna er m.a. að vernda til framtíðar fjölbreytni íslenskrar náttúru, líffræðilega og jarðfræðilega. Rétti til að fara um landið fylgja ýmsar skyldur og takmarkanir.

Samskipti við landeigendur og rétthafa lands

- Fá samþykki landeiganda um för yfir ræktað land.
- Virða bann á girtum svæðum í byggð.
- Landeigandi ber ekki ábyrgð á för um land hans.

Skipulegar hópferðir

Þegar skipulagðar eru hópferðir um eignarlönd í byggð eða þar sem ónæði gæti valdið við nytjar skal hafa samráð við eiganda lands eða rétthafa um umferð manna og dvöl á landi hans.

Lokun svæða

Umhverfisstofnun getur lokað svæðum þar sem hætta er á tjóni vegna mikillar umferðar.

» Mikilvægt er að stjórnendur farþegaskipa kynni sér ákvarðanir um lokanir svæða og að þeir virði ákvarðanir og merki um takmörkun umferðar um land. Upplýsingar um lokanir er að finna á heimasíðu Umhverfisstofnunar.

Almennar umgengnisreglur

» Ganga vel um náttúru landsins.
» Tillitssemi við landeigendur og rétthafa og fylgja leiðbeiningum þeirra.
» Virða hagsmuni landeigenda og rétthafa m.a. vegna búræktar, landgræðslu og skógræktar.
» Fara eftir merktum leiðum og skipulögðum stígum.
» Varast hávaðamengun.
» Gæta hreinlætis.
» Skilja ekki eftir sorp eða úrgang.
» Sýna varúð við búsmala, sellátur, varplönd fugla, veiðisvæði og veiðistaði.
» Forðast skal að spilla gróðri m.a. mosa, lyngi eða hrísrifi.
» Skylt er að gæta ítrustu varkárni í meðferð elds og eldunartækja. Bannað er að kveikja eld á víðavangi þar sem almannahætta getur stafað af eða hætta getur skapast fyrir gróður, dýralíf eða mannvirki.

Brottnám steinda og steingervinga

Óheimilt er að nema brott eða losa steingervinga af fundarstað.
Sérreglur geta einnig verið í friðlýsingarskilmálum fyrir friðlýst svæði um bann við brottnámi ákveðinna steinda.

Notkun dróna

» Athuga þarf að víða gilda svæðisbundnar takmarkanir og fjarlægðarreglur á notkun dróna.

Friðlýst svæði

Á Íslandi gilda sérreglur um umferð manna og dvöl á friðlýstum svæðum.

Sérreglur um umferð á svæðunum eru birtar í auglýsingum um friðlýsingu eða í stjórnunar- og verndaráætlun viðkomandi svæðis.

Takmarkanir á landtöku innan friðlýstra svæða

» **Surtsey, Eldey og Melrakkaey:** Landtaka er óheimil.
» **Skrúður:** Landtaka er óheimil nema í samráði við landeiganda.
» **Flatey:** Umferð um hið friðlýsta svæði er óheimil á tímabilinu 15. apríl til 15. ágúst.
» **Hrísey, Grótta, Dyrhólaey, eyjar og sker við Grunnafjörð:** Umferð er óheimil á afmörkuðum svæðum á tímabilinu 15. apríl til 15. júlí, vegna fuglaverndar.

Sérreglur um umferð við friðlandið á Hornströndum

» **Öll umferð skipa nær sjófuglabyggðum en 115 m er bönnuð.**
» **Tilmæli Umhverfisstofnunar að fara ekki nær fuglabjörgum en 1 km.**
» **Landtaka skipa með 51 eða fleiri farþega (farþegar og áhöfn) innan friðlandsins og farartækja í tengslum við þau er óheimil nema að höfðu samráði við Umhverfisstofnun.**

Umgengni við varpstöðvar fugla

» Innan friðlýstra æðavarpa er öll óviðkomandi umferð og röskun bönnuð, svo og óþarfa hávaði af völdum manna og véla, nema með leyfi varpeiganda. Sýslumenn halda skrá um friðlýst æðavörp.
» Allur umgangur er bannaður nær varpstöðvum arna en 500 m frá 15. mars til 15. ágúst.
» Dvöl manna er óheimil við hreiður fálka, hafarnar, snæuglu, haftyrðils, keldusvíns og þórshana vegna myndatöku, upptöku á hljóðum og annarra athugana sem ætla má að valdi truflun án fyrirfram gefins leyfis umhverfis- og auðlindaráðuneytisins.
» Mynda- og kvikmyndataka af örnum, fálkum, snæuglum og haftyrðlum við hreiður þeirra er óheimil nema með leyfi umhverfis- og auðlindaráðuneytisins.

Veiðar á villtum fuglum og villtum spendýrum

» Villt dýr, þar með talin þau sem koma reglulega eða kunna að berast til landsins, eru friðuð nema friðun þeirra hafi verið aflétt í samræmi við lög nr. 64/1994 um vernd, friðun og veiðar á villtum fuglum og villtum spendýrum.
» Afla þarf heimilda til veiða með umsókn um veiðikort og fullnægja þeim kröfum sem gerðar eru til veiðimanna hér á landi.
» Veiðitímabil fugla og villtra spendýra er lögbundið.
» Hvítabirnir eru friðaðir á landi, á hafís og á sundi.